

Typová třída Applicative, monadické parseery

IB016 Seminář z funkcionálního programování

Fakulta informatiky, Masarykova univerzita

Functor:

- `fmap :: (a -> b) -> f a -> f b`:
- aplikace funkce na výsledek výpočtu

Monad:

- `return :: Monad f => a -> f a`
- triviální výpočet
- `(>>=) :: m a -> (a -> m b) -> m b`
- zřetězení dvou výpočtů; druhý výpočet může záviset na výsledku předchozího výpočtu
- `join :: m (m a) -> m a`
- lze spustit výpočet, který je výsledkem výpočtu

Typová třída Applicative

Aplikativní funktory jsou na půli cesty mezi **Functor** a **Monad**.

- Umožňují z hodnoty vyrobit triviální výpočet:
 - `pure :: Applicative f => a -> f a`
 - doslova totéž co `return`, ale historické důvody

Aplikativní funktory jsou na půli cesty mezi **Functor** a **Monad**.

■ Umožňují z hodnoty vyrobit triviální výpočet:

- `pure :: Applicative f => a -> f a`
- doslova totéž co `return`, ale historické důvody

■ Umožňují kombinovat výsledky nezávislých výpočtů:

- `liftA2 :: ... => (a -> b -> c) -> f a -> f b -> f c`
- `liftA3` obdobně pro ternární
- `<*> :: ... => f (a -> b) -> f a -> f b`
- Nelze měnit *efekt* (`f`) na základě *výsledků* (`a`, `b`). Např. `liftA2 op (Just 1) (Just 2)` neumí vrátit **Nothing**.

Existují aplikativní funktory, které nejsou monádami (**ZipList**).

Typová třída Applicative

```
class Functor f => Applicative f where  
  pure    :: a -> f a  
  (<*>)  :: f (a -> b) -> f a -> f b  
  liftA2  :: (a -> b -> c) -> f a -> f b -> f c
```

- samotná třída v Prelude, více v Control.Applicative
- předepsaných funkcí je více, ale dají se odvodit
- stačí jedno z (<*>) a liftA2
- lze napsat instanci Monad a použít liftA2 = liftM2
- naopak return se automaticky zdefinuje jako pure
- libovolně-ární liftování: f <\$> mx <*> my <*> mz <*> ...

Applicative vs. Monad

Z historických důvodů je spousta „aplikativních“ věcí v **Monad**:

- `pure` \equiv `return`
- `(<*>)` \equiv `ap`
- `(*>)` \equiv `(>>)`
- `liftA` \equiv `liftM` (\equiv `fmap`)
- `liftA2` \equiv `liftM2`
- `liftA3` \equiv `liftM3`

Applicative má navíc `(<*>)`, **Monad** zase až `liftM5`.

Pravidla pro třídu `Applicative`

Korektní instance **`Applicative`** musí splňovat:

- *identita*

$$(\text{pure id}) \langle * \rangle x \equiv x$$

- *kompozice*

$$(\text{pure } (.)) \langle * \rangle f \langle * \rangle g \langle * \rangle x \equiv f \langle * \rangle (g \langle * \rangle x)$$

- *homomorfismus*

$$(\text{pure } f) \langle * \rangle (\text{pure } x) \equiv \text{pure } (f x)$$

- *výměna*

$$u \langle * \rangle (\text{pure } y) \equiv (\text{pure } (\$ y)) \langle * \rangle u$$


```
class Monad m => MonadFail m where  
  fail :: String -> m a
```

- akce `fail` má přerušit probíhající výpočet
- historicky (ještě v GHC 8.6) součástí třídy `Monad`
- automaticky se používá při pattern-matchingu v `do`-bloku
 - `do (x:xs) <- lookup key tableOfLists`
- instance pro `[]`, `Maybe` a `IO`

Funktory a monády – shrnutí

Functor:

- `fmap :: (a -> b) -> f a -> f b`:
- aplikace funkce na výsledek výpočtu

Applicative:

- `pure :: a -> f a`
- triviální výpočet se zadaným výsledkem
- `liftA2 :: (a -> b -> c) -> f a -> f b -> f c`
- kombinace výsledků nezávislých výpočtů

Monad:

- `return :: Monad f => a -> f a`
- triviální výpočet
- `(>>=) :: m a -> (a -> m b) -> m b`
- zřetězení dvou výpočtů; druhý výpočet může záviset na výsledku předchozího výpočtu
- `join :: m (m a) -> m a`
- lze spustit výpočet, který je výsledkem výpočtu

Funktory a monády – „krabičkový pohled“

Functor:

- někdy odpovídá kontejnerům a krabičkám
- hodnoty uvnitř lze měnit bez změny struktury kontejneru

Applicative:

- umíme vyrobit „singleton“ s „neutrální strukturou“
- umíme zkombinovat dvě nezávislé krabičky:
 - jak kombinovat hodnoty uvnitř, říká dodaná čistá funkce
 - jak sloučit obaly (strukturu), říká instance

Monad:

- ??? ... ne!
- `join` → umíme sloučit vnořené krabičky

Monadické parsování – Parsec

Regulární výrazy často nestačí → využijeme syntaktické analyzátory (parsery)

- lexikální analyzátor **Alex** + syntaktický analyzátor **Happy**
(podobné kombinaci *lex/flex* + *bison/yacc*)
- **Parsec** – knihovna založena na parserových kombinátorech, zvládá i tvorbu lexikálních analyzátorů, přívětivější chybové hlášky
- **Attoparsec** – další kombinátorová knihovna, rychlejší než Parsec – hlavně pro síťové protokoly a komplikované textové/binární formáty, chybí *transformátor*
- A mnoho dalších – Polyparse, Megaparsec, GLL...

Myšlenka:

- definujeme parser pomocí většího množství menších/jednodušších parserů

Myšlenka:

- definujeme parser pomocí většího množství menších/jednodušších parserů

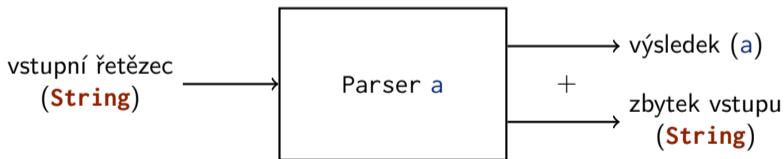
Technicky:

- balík `parsec` (není součástí standardní distribuce)
- nejpoužívanější funkce přímo v modulu `Text.Parsec`
- pro naše účely hlavně funkce z modulů `Text.Parsec.Char` a `Text.Parsec.Combinators`
- pro zjednodušení typování importujte i modul `Text.Parsec.String`

Datový typ Parser

`myParser` **::** `Parser` `a`

- parser, který zpracuje vstup na hodnotu typu `a`
- instance pro třídy `Functor`, `Applicative` i `Monad`
- ve skutečnosti je to pouze typové synonymum pro obecnější parser, viz později

Aplikace parserů

`parse :: Parser a -> SourceName -> String -> Either ParseError a`
`parse p name input:`

- spustí parser `p` na vstupu `input`
- `name` se bude používat pouze na identifikaci v chybových hláškách
- výsledkem je buď zparsovaná hodnota, nebo chyba typu `ParseError`

`parse :: Parser a -> SourceName -> String -> Either ParseError a`
`parse p name input:`

- spustí parser `p` na vstupu `input`
- `name` se bude používat pouze na identifikaci v chybových hláškách
- výsledkem je buď zparovaná hodnota, nebo chyba typu **ParseError**

`parseFromFile :: Parser a -> String -> IO (Either ParseError a)`
`parseFromFile p f`

- spustí parser `p` na obsahu souboru `f`

Pro testování:

- `parseTest :: Parser a -> String -> IO ()`
- `parserTrace :: String -> Parser ()`

Základní znakový parser

`satisfy :: (Char -> Bool) -> Parser Char`

- parser `satisfy p` uspěje, jestliže načtený znak splňuje zadaný predikát (pak vrátí tento znak)

Základní znakový parser

`satisfy :: (Char -> Bool) -> Parser Char`

- parser `satisfy` p uspěje, jestliže načtený znak splňuje zadaný predikát (pak vrátí tento znak)

Existující užitečné parsery:

`char :: Char -> Parser Char`

`digit, hexDigit, octDigit :: Parser Char`

`anyChar, upper, lower, alphaNum, letter :: Parser Char`

`newline, crlf, endOfLine, space, spaces, tab :: Parser Char`

`oneOf, noneOf :: [Char] -> Parser Char`

Základní znakový parser

`satisfy :: (Char -> Bool) -> Parser Char`

- parser `satisfy` p úspěje, jestliže načtený znak splňuje zadaný predikát (pak vrátí tento znak)

Existující užitečné parseery:

`char :: Char -> Parser Char`

`digit, hexDigit, octDigit :: Parser Char`

`anyChar, upper, lower, alphaNum, letter :: Parser Char`

`newline, crlf, endOfLine, space, spaces, tab :: Parser Char`

`oneOf, noneOf :: [Char] -> Parser Char`

Příklad: *02 Mar 2022*

- Které znakové parseery použít?
- Jak napsat znakové parseery pomocí `satisfy`?

Zamyšlení: Jak budou fungovat instance **Functor**, **Monad**?

- `fmap :: (a -> b) -> Parser a -> Parser b`
`fmap (: "!") (char 'A')`

Zamyšlení: Jak budou fungovat instance **Functor**, **Monad**?

- `fmap :: (a -> b) -> Parser a -> Parser b`
`fmap (: "!") (char 'A')`
`fmap` aplikuje funkci na vrácenou hodnotu
- `pure :: a -> Parser a`
`pure 42`

Funkce a operátory z instancí

Zamyšlení: Jak budou fungovat instance **Functor**, **Monad**?

- `fmap :: (a -> b) -> Parser a -> Parser b`
`fmap (: "!") (char 'A')`
`fmap` aplikuje funkci na vrácenou hodnotu
- `pure :: a -> Parser a`
`pure 42`
`pure` x nic nečte a vrátí hodnotu `x`
- `twoChars = do`
`char1 <- anyChar`
`char2 <- anyChar`
`pure [char1, char2]`

Funkce a operátory z instancí

Zamyšlení: Jak budou fungovat instance **Functor**, **Monad**?

- `fmap :: (a -> b) -> Parser a -> Parser b`

```
fmap (: "!") (char 'A')
```

`fmap` aplikuje funkci na vrácenou hodnotu

- `pure :: a -> Parser a`

```
pure 42
```

`pure` x nic nečte a vrátí hodnotu `x`

- `twoChars = do`

```
  char1 <- anyChar
```

```
  char2 <- anyChar
```

```
  pure [char1, char2]
```

operátor `>>=` předá zparsovanou hodnotu zleva doprava

■ >>

spaces >> identifier

- >>
- liftAX

```
spaces >> identifier  
liftA2 (+) number number
```

- `>>`
- `liftAX`
- `<$>` (to samé jako `fmap`)

```
spaces >> identifier
liftA2 (+) number number
(++ "!") <$> greeting
```

- `>>`
- `liftAX`
- `<$>` (to samé jako `fmap`)
- `<$`

```
spaces >> identifier
liftA2 (+) number number
(++ "!") <$> greeting
"greeting here" <$ greeting
```

- `>>`
- `liftAX`
- `<$>` (to samé jako `fmap`)
- `<$`
- `<*>`

```
spaces >> identifier
liftA2 (+) number number
(++ "!") <$> greeting
"greeting here" <$ greeting
(,) <$> key <*> value
```

Další užitečné operátory

- `>>`
- `liftAX`
- `<$>` (to samé jako `fmap`)
- `<$`
- `<*>`
- `<*`

```
spaces >> identifier
liftA2 (+) number number
(++ "!") <$> greeting
"greeting here" <$ greeting
(,) <$> key <*> value
string "Hello" <* spaces <* name
```

Další užitečné operátory

- `>>` `spaces >> identifier`
- `liftA2` `liftA2 (+) number number`
- `<$>` (to samé jako `fmap`) `(++ "!") <$> greeting`
- `<$` `"greeting here" <$ greeting`
- `<*>` `(,) <$> key <*> value`
- `<*` `string "Hello" <*> spaces <*> name`
- `*>` `string "Hello" *> spaces *> name`

Mnemotechnická pomůcka: používají se ty hodnoty, na které ukazuje zobáček.

Sekvence parserů

Existující užitečné parsery:

```
string :: String -> Parser String
```

```
between :: Parser open -> Parser close -> Parser a -> Parser a
```

```
count :: Int -> Parser a -> Parser [a]
```

```
many, many1 :: Parser a -> Parser [a]
```

```
sepBy, sepBy1 :: Parser a -> Parser sep -> Parser [a]
```

```
choice :: [Parsec a] -> Parsec a
```

Existující užitečné parseery:

```
string :: String -> Parser String
```

```
between :: Parser open -> Parser close -> Parser a -> Parser a
```

```
count :: Int -> Parser a -> Parser [a]
```

```
many, many1 :: Parser a -> Parser [a]
```

```
sepBy, sepBy1 :: Parser a -> Parser sep -> Parser [a]
```

```
choice :: [Parsec a] -> Parsec a
```

- Kolik vstupu spracuje `many`?
`parse (many digit) "input name" "hello"`
- Jak zparsujeme datum a které parseery použijeme?
Například: `02 Mar 2022`

Příklad kombinace parserů v do-bloku

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Date = Date { dDay :: Int, dMonth :: Month, dYear :: Int }
```

Příklad kombinace parserů v do-bloku

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Date = Date { dDay :: Int, dMonth :: Month, dYear :: Int }
```

```
dateParser :: Parser Date
```

```
dateParser = do
```

```
  day <- read <$> count 2 digit
```

```
  space
```

```
  month <- monthParser
```

```
  space
```

```
  year <- read <$> count 4 digit
```

```
  pure $ Date day month year
```

Příklad kombinace parserů v do-bloku

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Date = Date { dDay :: Int, dMonth :: Month, dYear :: Int }
```

```
dateParser :: Parser Date
```

```
dateParser = do
```

```
  day <- read <$> count 2 digit
```

```
  space
```

```
  month <- monthParser
```

```
  space
```

```
  year <- read <$> count 4 digit
```

```
  pure $ Date day month year
```

- Jak bude vypadat parser `monthParser`
- Jaká má parser omezení?

Příklad kombinace parserů v do-bloku – pokračování

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Month = Jan | Feb | Mar | Apr | May | Jun  
           | Jul | Aug | Sep | Oct | Nov | Dec
```

```
monthParser :: Parser Month
```

```
monthParser = choice [ string "Jan" >> pure Jan  
                    , string "Feb" $> Feb  
                    , Mar <$ string "Mar"  
                    , string "Apr" *> pure Apr  
                    , pure May <*> string "May"  
                    , ...  
                    ]
```

Příklad kombinace parserů v do-bloku – pokračování

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Month = Jan | Feb | Mar | Apr | May | Jun
           | Jul | Aug | Sep | Oct | Nov | Dec
```

```
monthParser :: Parser Month
```

```
monthParser = choice [ string "Jan" >> pure Jan
                      , string "Feb" $> Feb
                      , Mar <$ string "Mar"
                      , string "Apr" *> pure Apr
                      , pure May <*> string "May"
                      , ...
                      ]
```

- Ve vlastním kódu si vyberte jen jeden styl a buďte konzistentní!

Příklad kombinace parserů v do-bloku – pokračování

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Month = Jan | Feb | Mar | Apr | May | Jun
           | Jul | Aug | Sep | Oct | Nov | Dec
```

```
monthParser :: Parser Month
```

```
monthParser = choice [ string "Jan" >> pure Jan
                      , string "Feb" $> Feb
                      , Mar <$ string "Mar"
                      , string "Apr" *> pure Apr
                      , pure May <*> string "May"
                      , ...
                      ]
```

- Ve vlastním kódu si vyberte jen jeden styl a buďte konzistentní!
- Je tento parser korektní?

$\langle | \rangle :: \text{Parser } a \rightarrow \text{Parser } a \rightarrow \text{Parser } a$

- $p \langle | \rangle q$ se pokusí nejdříve použít parser p a jestli uspěje, vrátí jeho výsledek
- jestli p selže bez toho, aby spotřeboval nějaký vstup, použije se parser q
- Příklad: `string "spring" <|> string "autumn"`

Alternativa parserů

`<|> :: Parser a -> Parser a -> Parser a`

- `p <|> q` se pokusí nejdříve použít parser `p` a jestli uspěje, vrátí jeho výsledek
- jestli `p` selže bez toho, aby spotřeboval nějaký vstup, použije se parser `q`
- Příklad: `string "spring" <|> string "autumn"`

Existující užitečné parseery:

`option :: a -> Parser a -> Parser a`

`optionMaybe :: Parser a -> Parser (Maybe a)`

`optional :: Parser a -> Parser ()`

```
season = string "spring" <|> string "summer"
```

Alternativa parserů

```
season = string "spring" <|> string "summer"
```

`season` na řetězci `"summer"` selže – levá alternativa sice selhala, ale spotřebovala vstup!

```
season = string "spring" <|> string "summer"
```

`season` na řetězci `"summer"` selže – levá alternativa sice selhala, ale spotřebovala vstup!

`try :: Parser a -> Parser a`

- `try p` se chová stejně jako parser `p`, ale když `p` selže, vrátí se ve vstupu, jako by žádný nebyl parserem `p` spotřebován

```
season = string "spring" <|> string "summer"
```

`season` na řetězci `"summer"` selže – levá alternativa sice selhala, ale spotřebovala vstup!

`try :: Parser a -> Parser a`

- `try p` se chová stejně jako parser `p`, ale když `p` selže, vrátí se ve vstupu, jako by žádný nebyl parserem `p` spotřebován
- Pozor: používání `try` zvyšuje složitost parsování! (Ale na druhou stranu nám umožňuje mít libovolný *lookahead*.)

Příklad kombinace parserů v do-bloku – dokončení

Příklad: *02 Mar 2022*

```
data Month = Jan | Feb | Mar | Apr | May | Jun
           | Jul | Aug | Sep | Oct | Nov | Dec
```

```
monthParser :: Parser Month
```

```
monthParser = choice [ try $ Jan <$ string "Jan"
                      ,   Feb <$ string "Feb"
                      , try $ Mar <$ string "Mar"
                      , try $ Apr <$ string "Apr"
                      ,   May <$ string "May"
                      , ...
                      ]
```

- `try` není potřeba všude

Nevýhoda kombinátorových parserů: Ladění není snadné.
(Který parser selhal?)

Nevýhoda kombinátorových parserů: Ladění není snadné.
(Který parser selhal?)

Zlepšení: Doplňme do parseru popis, co dělá:

```
"your input:" (line 1, column 1):  
unexpected "L"  
expecting digit
```

Nevýhoda kombinátorových parserů: Ladění není snadné.
(Který parser selhal?)

Zlepšení: Doplňme do parseru popis, co dělá:

```
"your input:" (line 1, column 1):  
unexpected "L"  
expecting digit
```

`(<?>)` **:: Parser** a **-> String -> Parser** a

- mění chybovou hlášku („expected“)
- obzvláště vhodné pro alternativy nebo `try`
- parser nesmí spotřebovat vstup

Ve skutečnosti je to obecnější...

Typ **Parser** `a` je pouze speciální případ parseru:

```
type Parser a = Parsec String () a
```

```
type Parsec s u a = ParsecT s u Identity a
```

ParsecT `s u m a` představuje parser, který

- zpracovává typ `s`
- udržuje si stav typu `u`
- pracuje v monádě `m`
- vrací výsledek typu `a`

Ve skutečnosti je to obecnější...

Typ **Parser** `a` je pouze speciální případ parseru:

```
type Parser a = Parsec String () a
```

```
type Parsec s u a = ParsecT s u Identity a
```

ParsecT `s u m a` představuje parser, který

- zpracovává typ `s`
- udržuje si stav typu `u`
- pracuje v monádě `m`
- vrací výsledek typu `a`

Typ funkce `parse` je pak následovný:

```
runParser :: Stream s Identity t =>
```

```
Parsec s u a -> u -> SourceName -> s -> Either ParseError a
```

Příklady k procvičení

Napište parser pro:

- datum – "2015-04-14"
rozpoznaný řetězec číslic můžete konvertovat funkcí `read`, výsledek ať je vámi definovaného typu `Date`, rozsah kontrolovat nemusíte
- čísla která mohou mít desetinnou část – "12", "12.54"
výsledek ať je typu `Float`
- seznam čísel – "[12, 12.54, 42, 66, 3.14]"
využijte parser z předchozího cvičení
výsledek ať je typu `[Float]`
- výraz s přirozenými čísly a binárními operacemi: $((2+5)*2)$
každá aplikace operace musí být v závorkách, tedy precedenci operátorů neřešte
parser ať výraz rovnou vyhodnotí, tj. ať je typu `Parser Int`